

‘ ...

1) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesinin Anayasaya Aykırılığı

7033 sayılı Kanununun 1. maddesi ile 2/1/1924 tarihli ve 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Hafta tatili kavramı anayasal bir hak ve ödev olarak düzenlenen ‘çalışma’ ile ilgilidir.

Birinci Dünya Savaşı’nın yarattığı yıkım tüm devletlere sosyal ve ekonomik adaletsizlikle, kırılğan grupların korunması, uluslararası barışın tesisi ve sürdürülebilirliği konularında sorumluluk üstlenilmesi gerektiğini göstermiştir. Savaşın ardından işçiler, kadınlar gibi özel grupların korunmasına yönelik çok taraflı anlaşmalar hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Savaştan sonra imzalanan Versay (Versailles) Barış Antlaşması da bunlardan biridir. Versay Barış Antlaşması, evrensel barışın, inşası ve sürdürülebilirliği için sosyal adaleti sağlanmasının önemini açıkça belirtmiştir. Antlaşma ayrıca, haftalık ve günlük azami çalışma sürelerinin düzenlenmesi gerektiğine yer verilmiştir.

Birinci Dünya Savaşının yarattığı yıkımın yanı sıra, savaşın ardından daha görünür hale gelen sorunları çözebilmek amacıyla sosyal reformların yürürlüğe girmesi, politik ve sendikal baskılar, ahlaki ve insani yaklaşımlar, kalıcı barışa katkı sağlamak amacı çalışanların haklarının korunması düşüncesinin ülkeler tarafından benimsenmesini sağlamıştır. Nitekim, herhangi bir ülkenin, emeğin insani koşullarını benimsememesi, kendi ülkelerindeki durumu iyileştirme isteğinde olan diğer ülkeler için bir engel teşkil edeceği düşüncesi benimsenmiştir. Bu sebeple çalışanların emeğinin sömürsüne karşı korunması düşüncesi, kendisini ilk olarak çalışanların haftalık çalışma ve dinlenme süresinin belirlenmesinde göstermiştir.

Çalışma ve dinlenme hakkı Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi tarafından da önemsenen bir konudur. Hatta, Birleşmiş Milletler bünyesinde çalışma yaşamı konusunda uzman kuruluş olarak Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur. ILO Anayasası çalışma koşullarıyla ilgili olarak; çalışma sürelerinin düzenlenmesi, günlük ve haftalık azami çalışma sürelerinin belirlenmesi zorunluluğunu işaret etmiştir. 1919 yılında Vaşington’da gerçekleştirilen Uluslararası Çalışma Örgütü’nün genel konferansından itibaren Örgüt, çalışma süreleriyle ve haftalık dinlenmeye dair birçok sözleşme hazırlamış ve bunlar yürürlüğe girmiştir.

Birleşmiş Milletler bünyesinde Uluslararası Çalışma Örgütünün dışında çalışma yaşamıyla dolaylı veya doğrudan bir çok sözleşme hazırlanmıştır. Sözleşmeler dışında çeşitli bildirge ve ilkelerle de çalışma hakkı ve çalışanlara sağlanan güvencelere odaklanmıştır. Bunlardan ilki uluslararası olarak da yaygın olarak benimsenen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi’dir. 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi Türkiye tarafından 6 Nisan 1949 onaylanmıştır. Bildirge, uluslararası hukuk bakımından bağlayıcı nitelikte değildir. Ancak Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi kendisinden sonra Birleşmiş Milletler bünyesinde düzenlenen sözleşmelerce benimsenmiş olması bakımından önemlidir.

Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi’nde herkesin çalışma, eşit iş için eşit ücret alma, adil ve yeterli bir ücret alma hakları düzenlenmiştir. (madde 23) Ayrıca Bildirge’de, çalışma

sürelerinin makul ölçülerde olması zorunluluğu belirtilmiş ve ayrıca herkesin belirli dönemlerde ücretli izne çıkmaya hakkı bulunduğu vurgulanmıştır. (madde 24)

Yukarıda değindiğimiz üzere Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, kendisinden sonra hazırlanan 1966 tarihli ikiz sözleşmeler olarak bilinen, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme ile Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme'ye fikir vermiş, Bildirge'deki ilkeler Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nde tartışılmıştır. 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme ile birinci kuşak haklar düzenlenmiştir. Taraf devletler, Sözleşmede tanınan haklara saygı göstermeyi ve iç hukuklarını Sözleşmeyle uyumlu hale getirmeyi üstlenmiştir. 1966 tarihli Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme ile ikinci kuşak haklar Birleşmiş Milletler düzeyinde düzenlenmiştir.

Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşmesinde adil ve uygun işte çalışma şartları düzenlenmiştir. Sözleşme dinlenme, çalışma arası ve çalışma saatlerinin makul ölçüde sınırlandırılması ile ücretli yıllık izin ve resmi tatillerde ücret verilmesi haklarının güvence altına alındığını açıkça belirtmiştir (madde 7-d). Ayrıca Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi ile uyumlu olarak çocukların ekonomik ve toplumsal sömürüye karşı korunması; çocukların ahlaklarına veya sağlıklarına zararlı bulunan veya onların yaşamları için tehlikeli olan veya onların normal gelişmelerine engel olan işlerde çalıştırılmalarının yasayla cezalandırılması; çocukların ücretli olarak çalıştırılmasının hukuken yasaklandığı ve cezalandırıldığı asgari yaş sınırını tespit edilmesi düzenlemeleri de Sözleşmede yer almıştır. (madde 10/3)

İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek; azınlıklar, ırkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramak; Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak amaçlarıyla kurulan Avrupa Konseyi'nin çalışma yaşamı ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili pek çok düzenlemesi bulunmaktadır.

Bu düzenlemelerden Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa Sosyal Şartı çalışma yaşamı bakımından önemlidir. Hatta AİHS ve bu sözleşme ile kurulmuş olan AİHM'nin içtihatlarına dayanan sistem 'Avrupa insan hakları hukuku' olarak adlandırılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi düzenlediği haklar bakımından etkili bir güvence mekanizmasıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf devletler bakımından bağlayıcı nitelikte kararlar veren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de kararlarının gerekçesini inşa ederken uluslararası insan hakları hukukundan yararlanmaktadır. AİHM kararlarında, BM ve AK bünyesinde üretilmiş insan hakları belgelerine atıf yapmaktadır. AİHM kararlarının bağlayıcı nitelikte olmasının yanı sıra Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından da siyasi denetim yapılmaktadır. Hem kararların hukuken bağlayıcı olması hem de siyasi izleme mekanizmasına sahip olmasıyla AİHM kararları, Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin iç hukuklarında dönüştürücü işleve sahiptir.

AİHM altmış yıldır uluslararası insan hakları hukukunu, toplumun farklı kesimlerini kapsayan şekilde ve hukukun farklı alanlarına uygulayan bir mekanizmadır. Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamıştır. İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun, 19 Mart 1954 tarihli ve 8662 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Sözleşme'nin 4. ve 11. maddeleri çalışma yaşamı bakımından önemlidir.

Kölelik ve zorla çalıştırma yasağını düzenleyen 4. madde uyarınca hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz. Zorunlu çalışmanın istisnalarını Sözleşme dört durum için belirlemiştir ancak bunlar geniş yorumlanamamaktadır. Ve bu istisnalar hafta tatilini ortadan kaldırır nitelikte değildir. Sözleşmenin toplantı ve dernek kurma özgürlüğünü düzenleyen 11. maddesi de çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

19 sosyal hakkı güvence altına alan ilk 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartı, 1996 yılında kapsamı genişletilerek güncellenmiştir. 3 Mayıs 1996 tarihli Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, sosyal ve ekonomik haklara ilişkin kapsamlı güvenceleri ve bu güvencelerin ihlali halinde Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'ne şikayet yapılabilmesini öngören bir belgedir. Türkiye, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nı 6 Ekim 2004 tarihinde imzalamıştır. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 3 Ekim 2006 tarihli ve 26308 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Avrupa Sosyal Şartı, sosyal ve ekonomik haklara sağladığı güvence bakımından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini tamamlayıcı bir belgedir. Avrupa Sosyal Şartı adil çalışma koşullarına odaklanmıştır. Verimlilik artışı ve ilgili diğer etkenler izin verdiği ölçüde haftalık çalışma süresinin tedricen azaltılmasını öngören makul günlük ve haftalık çalışma saatlerini sağlamayı güvence altına almıştır (madde 2). Şart ile azami çalışma saatlerinin sınırlandırılması, günlük ve haftalık dinlenme dönemleri ve yıllık ücretli izin hakkı ile işçinin sağlığı, emniyeti ve onuruna yaraşan çalışma koşulları güvence altına almıştır (madde 31). Ayrıca hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağı ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamayacağı da hükme bağlanmıştır (madde 5).

Tüm bu açıklanan uluslararası çerçeve ile uyumlu olarak Anayasamız uyarınca herkesin, dilediği alanda çalışma özgürlüğü vardır. Her ne kadar hem hak hem ödev olarak düzenlenmiş olsa da anayasamız çalışma ile ilgili devlete de sorumluluklar yüklemiştir. Anayasamız uyarınca Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Anayasanın çalışma şartlarına ilişkin sağladığı güvence dinlenme hakkını da içerir.

1924 yılında yürürlüğe giren Hafta Tatili Kanunu, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çalışanlara yönelik felsefesini gösterir niteliktedir. Şer'i düzenin dışında bir yönetim biçimi inşasında çalışanların haftalık altı gün çalışması ve bir günün hafta tatili olarak düzenlenmesi öngörülmüştür.

Hafta Tatili Kanunda, gelişen ve değişen koşullara göre değişiklikler yapılmış olsa da tamamen kaldırılması kabul edilemez. Yasadaki en son değişiklik 2008 yılında yapılmıştır. Düzenlemeye dair TBMM'de geçmişten bugüne yapılan tartışmalarda konunun sadece tatil hakkı boyutu değil, laik ve sosyal hukuk devletinde çağdaş dünyanın ölçütlerinden kopmadan yaşamak da gündemde olmuştur. Buna göre; Batılı yaşam ve çalışma standartlarının pazar günü olarak belirlediği tatil hakkını ve bunu düzenleyen kanunu tümüyle ortadan kaldırmak, birçok işyerinde dini gün esasına göre çalışma ve tatil zorunluluğunu getirebilecektir. Mevcut yasanın tümüyle yürürlükten kaldırılması hukuken boşluk doğuracaktır.

Dinlenme hakkı, temel bir insan hakkıdır. İnsan haklarının genel niteliği itibarıyla dinlenme hakkından da vazgeçilemez. Anayasal zorunluluğun yanı sıra çalışanları yorgunluk ve onun beraberinde getireceği dikkatsizlik sonucu uğrayabilecekleri iş kazalarından korumak, işçinin bedensel ve ruhsal olarak iyiliğinin devamını sağlamak, iş tatminini artırmak, işçinin sosyal yaşama da katılımını sağlamak, iş veriminin azalmasına engel olmak, işin kalitesinin

düşmesini önlemek vb. bir çok sebeple, işçinin yıllık izin, hafta tatili ve bayram tatili haklarını ve gün içinde ara dinlenmelerini tam olarak kullanabilmesi gereklidir. İşçilere tatil gününden önce, iş sözleşmesiyle belirlenen iş günlerinde çalışmış olmaları koşulu ile yedi günlük bir zaman dilimi içinde kesintisiz en az yirmidört saat dinlenme yani hafta tatili verilmesi zorunludur.

Pazar günü çalıştırmayla ilgili işçinin rızasını almak gerekirken bu düzenlemeyle beraber, artık işçinin rızası olmadan işverenler işçiyi pazar günleri çalıştırabilecektir. Her ne kadar 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda da Hafta tatiline ilişkin düzenlemeler bulunmakta ise de, yapılması düşünülen bu değişiklik, toplumda bir algı yaratılarak işyerlerinin hiçbir sınırlamaya tabi olmadan pazar günleri de çalışmasının önü açılacak, çalışanların aile birliği, birlikte vakit geçirme hakkı yok sayılacak, dinlenme hakkı fiilen görmezden gelinecektir. Çalışanların pazar günkü Hafta Tatili Kanununu tümüyle yürürlükten kaldıran düzenleme Anayasa'nın 50. maddesinde düzenlenen dinlenme hakkı güvencesini ortadan kaldırdığı için anayasaya aykırıdır, iptali gerekir.

2) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 17. maddesinin Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen madde ile 2547 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrasının ikinci bendinin ikinci cümlesi olarak yer alan 'Bunlara yüksek öğretim kurumlarınca, ders yükü zorunluluğu aranmadan ek ders ücreti ve sınav ücreti ile döner sermaye payı ödenir; bu ödemelerin dışında aylık, ödenek, tazminat ve benzeri herhangi bir ödeme yapılmaz' ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu cümlenin maddeden çıkarılması emekli iken yüksek öğrenim kurumlarına dönen milletvekili ve dışarıdan bakan olarak atanan kişilere, emekli aylıkları kesilmeden maaş, ödenek ve tazminat ödenmesinin yolunu açmaktadır. İptali talep edilen bu düzenlemeden önce anılan durumda olan milletvekilleri ve dışarıdan bakan olarak atananan kişilere yüksek öğretim kurumları tarafından sadece ek ders ücreti ve sınav ücreti ile döner sermaye payı ödenmekteydi.

Yapılan düzenleme Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapan emekli öğretim üyelerine ayrıcalık yaratmıştır. Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapmış olan emekli öğretmen, mühendis, avukat gibi kişiler kurumlarına döndüklerinde emekli maaşları kesilmektedir. Aynı şekilde Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapmamış olan öğretmen, mühendis, avukat unvanı taşıyan kişiler de emeklilik sonrası kurumlarına dönmeleri halinde emekli maaşlarını alamamaktadırlar. Yapılan düzenleme ile sadece öğretim üyelerine bir ayrıcalık tanınmıştır.

Üniversitelerde mevcut çalışan öğretim üyelerinden, emeklilik sonrası tekrar kurumuna dönenler emekli maaşını alamamaktadır. Yapılan bu düzenleme ile aynı işi yapan öğretim üyeleri arasında aylık kazanç farklılıkları oluşacaktır. Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapan öğretim üyeleri aynı şartlarda çalıştıkları diğer öğretim üyelerinde aylık yaklaşık 9 bin TL fazla ücret almış olacaktır.

Bireyler arasında yasal hak, ödev ve yükümlülükler bakımından eşitlik sağlanması esastır. Anayasada eşitlik, anayasal düzende gerçekleşmesi beklenen bir hedefi değil, devletin varlık nedenlerinden birini temsil etmektedir. Kanun önünde eşitlik, Anayasa'da açıkça yer alan 'Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır' ibaresiyle, herkesin eşit olarak bağlı bulunduğu ortak hukuk

sisteminde kanunların devlet erki tarafından herkese eşit uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Zira Anayasamıza göre, 'hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.' Oysa yapılan düzenleme, idareye Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapmış olan sadece öğretim üyelerine yönelik farklı bir sosyal ve ekonomik statü sağlamaktadır. Yapılan düzenleme ile eşitler arasında ayrıcalıklı bir grup oluşacaktır. Böyle bir düzenleme, açıktır ki, ne demokratik ne de çağdaş devlet ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Bu durum, her şeyden önce Türkiye'nin de altına imza koyarak tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kararlarıyla da açık çelişki oluşturacaktır.

Buna ilaveten, Anayasa'nın eşitlik hükmünde yer alan ayrımcılık yasağı zeminlerinde sınırlandırma yapılmaksızın 'benzeri sebeplerle' ayırım yapılması da yasaklandığı için devlet organları ve idare makamlarının bütün iş ve işlemlerinde eşitlik ilkesine uygun hareket etmesi gerekmektedir.

Yine yapılan düzenleme öncesi eşit şartlara sahip öğretim üyelerinden Bakanlar Kurulu veya Yasama Organı üyesi olanlar aylık yaklaşık 15 bin TL kazanacakken, diğer öğretim üyeleri yaklaşık 5 bin TL alacaktır. Aynı unvanla aynı görevi yaparken ötekileştirilmiş konumuna getirilen öğretim üyelerinin moral ve motivasyonları bozulacaktır, çalışma barışı olumsuz etkilenecektir.

Yapılan düzenleme 2547 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrasının ikinci cümlesini yürürlükten kaldırılmasıyla ayrımcılığa neden olunmaktadır. Objektif ve makul bir haklılaştırma olmamasına karşın Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapmış öğretim üyelerine farklı bir pozisyon ve kazanç imkanı tanınmaktadır. Düzenleme eşit şartlarda çalışan kişilerle ilgili ayırma neden olduğu gibi, sadece öğretim üyelerine yönelik olması nedeni ile de sakıncalar içermektedir.

Yapılan düzenleme tüm bu nedenlerden dolayı Anayasanın 10. maddesine aykırılık teşkil etmektedir ve iptali gerekir.

3) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 18. maddesi 18 inci maddesi ile 2547 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 38 de bulunan '50 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında', 'en fazla %20'si' ve 'performansa dayalı kriterler' ibarelerinin Anayasaya Aykırılığı,

a) '50 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında' ibaresinin Anayasaya aykırılığı

İptali istenen madde ile Araştırma Görevlisi kadrosuna atamaların 2547 sayılı Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında yapılması öngörülmüştür.

Araştırma görevlileri ile ilgili 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 33. maddesinde; 'Araştırma görevlileri, yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılardır.' şeklinde tanımlanarak, 'Bunlar ilgili anabilim veya ana sanat dalı başkanlarının önerisi, Bölüm Başkanı, Dekan, enstitü, yüksekokul veya konservatuvar müdürünün olumlu görüşü üzerine rektörün onayı ile araştırma görevlisi kadrolarına en çok üç yıl süre ile atanırlar; atanma süresi

sonunda görevleri kendiliğinden sona erer. (Ek cümle: 21/4/2005 – 5335/10 md.) Bunlar aynı usulle yeniden atanabilirler.’ şeklinde düzenlenmiştir.

Öğretim yardımcıları ise 2547 sayılı yasanın 7. Maddesinde ‘araştırma görevlileri, uzmanlar, çeviriciler ve eğitim-öğretim planlamacıları’ olarak sayılmıştır. Yasanın 50. maddesi ise yasanın Öğretim ve Öğrenciler başlıklı 7. bölümünde düzenlenmiş olup, ‘Lisansüstü Öğretim’ başlığını taşımaktadır.

50/d bendinin içeriği lisansüstü öğrencilerine burs verilebileceği veya öğrencinin öğretim yardımcılığı kadrolarından birine her defasında bir yıl için atanabileceği şeklindedir. Bu anlamda, 50-d hükmü, ayrı bir araştırma görevlisi kadrosu yaratmadığı gibi, araştırma görevliliği kurumunu da tanımlamamaktadır.

Yapılan düzenleme ile Araştırma Görevlilerinin bir yıl süreli ve güvencesiz istihdam edilmesine neden olacaktır. Söz konusu düzenleme üniversitelerde lisans üstü eğitim yapanların bir yıl geçici, her yıl yenilenen sözleşmelerle istihdam edilmelerini öngörmektedir. Akademik personelin çalışma ortamında bağımsız olması esastır. Araştırma Görevlilerinin iş güvencesinin kaldırılması, bir yıllık süre ile sınırlandırılması ve üst amirlerinin isteği ile süre uzatımına gidilmesi bağımsız ve özgür çalışma imkanını ortadan kaldıracaktır. Araştırma Görevlileri üniversitelerin gelecekteki akademik personel ihtiyacının karşılanacağı çalışanlardır. Kanunun uygulanması halinde Araştırma Görevlileri üniversitelerin akademik ve idari işlerini yerine getiren geçici ara eleman olarak görülecektir.

Anayasanın ‘Yükseköğretim Kurumları’ başlıklı 130. maddesinin ilk fıkrasında, üniversitelerin kuruluş amacı şu şekilde tanımlanmıştır: ‘Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.’ Anayasanın 130. maddesinin 9. fıkrasında yer alan ‘Yükseköğretim kurumlarının (...) öğretim elemanı yetiştirme, (...) üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde (...) yürütülmesi, (...) kanunla düzenlenir.’ hükmüyle, yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı yetiştirme ödevi açıkça belirtilmiştir. Görüldüğü gibi, öğretim elemanı yetiştirme ödevi, Anayasaya göre üniversitelerin varlık nedeniyle bütünleşmektedir.

Anayasanın ‘Yükseköğretim Üst Kuruluşları’ başlıklı 131. maddesinde ise, aynı şekilde, öğretim elemanı yetiştirme görevine Yükseköğretim Kurulunun kuruluş amacı içinde yer verilmiştir. (Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek, (...) ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.)

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5. maddesi, yukarıda belirtilen Anayasa hükümlerine de uygun olarak, öğretim elemanı yetiştirme ödevini yükseköğretim kamu hizmetinin ana ilkelerinden biri olarak belirlemiştir: ‘Yükseköğretim aşağıdaki ‘Ana ilkeler’ doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir: h-Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, (...) milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve

hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, (...) gerçekleştirilir.’

Yükseköğretim Kurulunun Görevleri Yasanın 7. maddesinde düzenlenmiştir. Yükseköğretim Üst Kuruluna, ‘a) Yükseköğretim kurumlarının bu Kanunda belirlenen amaç, hedef ve ilkeler doğrultusunda (...) yükseköğretim alanlarının ihtiyaç duyduğu öğretim elemanlarının yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesi için (...)’ n)(...) gelişmiş üniversitelerin eğitim-öğretim ve eleman yetiştirme alanlarında yapacağı katkıyı gerçekleştirmek için gelişmiş üniversiteleri görevlendirmek ve bu konudaki uygulama esaslarını tespit etmek (...)’ görevleri verilmiştir.

Anayasa ve Yasa hükümlerinin Yükseköğretim Üst Kuruluna ve yükseköğretim kurumlarına yüklediği görev, öğretim üyesi yetiştirmek ve bu amaçla yükseköğretim kamu hizmetini ve hizmetin işgücü gereksinimini planlama çerçevesinde temin etmektir. Öğretim üyesi yetiştirme ve yükseköğretimin işgücü gereksinimini planlama ödevleri ile kamu hizmetinin sürekliliği ilkesi ile bağdaşan atama yöntemi, Yasanın 33-a maddesidir. Yasanın 50-d maddesi ile yapılacak atama yöntemi, açıklanan anayasal ve yasal görevlerin yerine getirilmesine elverişsizdir.

Kamu kurumları hizmet esaslarını, hizmetin en sağlıklı şekilde işletilmesini sağlayacak şekilde yürütmelidir. Üniversitede amaç, bilim insanı yetiştirerek ülkenin bilimsel gelişmişliğine katkıda bulunmak ve Lisans-Lisansüstü Eğitim vasıtasıyla da bilimsel-kültürel gelişimi sağlamak ve ülkenin nitelikli personel ihtiyacını karşılamaktır. ‘Üniversitenin iki temel amacı vardır. Birincisi bilim ve teknoloji üretmek; ikincisi, bunu üretecek ve uygulayacak vasıfta insanlar yetiştirmektir’. Söz konusu yasa ile anayasal düzenlemeler göz ardı edilmektedir. İlgili Kanun maddesi hiçbir şekilde araştırma görevlisi yetiştirme amacına hizmet etmemektedir. Zira bilimsel özgürlüğün kullanımı mesleki güvence ile doğrudan bağlantılıdır. Mesleki güvenceden yoksun araştırma görevlilerinin serbestçe bilimsel çalışma ve araştırma yapmasını beklemek imkansızdır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu YD İtiraz No:2010/5 Nolu Kararında; ‘Bu durumda, öğretim üyesinin sözleşmesinin herhangi bir neden gösterilmeden yenilenmeyeceğinin öngören bir işlemin ve böyle bir işleme dayanak olabilecek düzenlemenin, öğretim üyelerinin bilimsel özgürlüğünü, mesleki güvencesini zedeleyeceği, dolayısıyla akademik faaliyeti aksatacağı açık olup, böyle bir durum Anayasanın 130.maddesine uygun görülmez’ şeklinde görüş bildirilmiştir (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2010/5 YD İtiraz Kararı).

Bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin üniversitelerin hukuki niteliği, bilimsel özerklik ve akademik personelin mesleki güvencesi konularını incelediği kararlarında(örneğin 25.5.1976 günlü E.1976/1 K.1976/28 sayılı 30.05.1990 günlü, E.1990/2, K.1990/10 sayılı, 15.7.2002 günlü, E.2001/380 K.2002/69 sayılı kararları) üniversitelere bilimsel özerklik tanındığı vurgulanarak üniversite öğretim üyelerinin bilimsel çalışma ve araştırmaları eğitim ve öğretimi özgürce yapabilmeleri için mesleki güvenceye sahip olmalarının gerekli olduğu belirtilmiştir.

50/d uygulaması, araştırma görevlilerinin esnek ve güvencesiz istihdamının en saf biçimi olmuştur. 50/d uygulaması, bu statüdeki araştırma görevlisinin lisansüstü eğitimi sırasında istihdamını sağlamakta ancak tezini başarıyla bitirip öğrenciliği sona erdiğinde veya azami sürede tezini bitiremediğinde kadro ile ilişkisinin kesilmesine yol açmaktadır. Bu durumun pratik sonucu, araştırma görevlilerinin üniversitenin geleceği olduğu düşüncesinin tümüyle ortadan kalkması ve araştırma görevlilerinin üniversitenin akademik ve idari işlerini

yerine getiren, geçici ara eleman olarak görülmeye başlanması olmuştur. Özellikle araştırma görevlilerinin iş tanımlarının kasıtlı biçimde muğlak bırakılması, ciddi ölçüde angaryayı beraberinde getirmekte ve bu duruma itiraz ettiklerinde mobbinge maruz kalmalarına neden olmaktadır. Üniversite yönetimlerinin ve öğretim üyelerinin, akademinin en alt basamağında çalışan genç bilim insanlarına yeri geldiği zaman öğrenci, yeri geldiği zaman ‘çalışan’ muamelesi yapması, araştırma görevlilerinin emeklerini değersiz kılan, haklarını hiçe sayan çalışma ilişkilerine zemin hazırlamaktadır. Araştırma görevlilerinin üniversitenin karar alma ve yönetim süreçlerinden dışlanması ise söz konusu çalışma ilişkisini perçinlemektedir.

Anayasa'nın 130 uncu maddesinde; üniversitelerin işleyişinde kanunlarda öngörülen esaslara uyulacağını; öte yandan öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri gibi hususların da, ancak kanunda gösterilen usul ve şartlarla yerine getirileceğini düzenlenmiştir.

Anayasa'nın Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı başlıklı 70. maddesinde ‘Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.’ ifadelerine yer verilmiştir.

Dava konusu düzenleme yukarıda saymış olduğumuz anayasal hükümlerin de ihlali niteliğindedir. Dava konusu düzenleme, Anayasa’da güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkının hukuka aykırı bir biçimde hakkın özünü etkileyecek şekilde sınırlandırılması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 70. Maddesinin kamu hizmetine girme hakkına getirdiği tek sınır ‘görevin gerektirdiği nitelikler’dir. Araştırma görevlileri yıllık atama ile görev yapan kamu görevlileridir. Bu şekilde, dava konusu düzenleme ile, yasa da belirlenen yetki kurallarına ve atama yöntemine aykırı düzenlemelerle, araştırma görevlilerinin kamu hizmetine girişine 33-a maddesinin dayanak alınması imkansızlaştırılmaktadır.

Bu nedenlerden dolayı yapılan düzenleme Anayasanın 70., 130. ve 131. maddelerine aykırılık içermektedir.

b) ‘en fazla %20’si’ ibaresinin Anayasaya Aykırılığı

Yapılan düzenleme ile 50/d kapsamında atanıp doktora ve sanatta yeterlilik eğitimlerini tamamlayanlardan, kurumların senatolarınca belirlenen çalışanlardan sadece %20’sinin, performansa dayalı kriterler çerçevesinde yardımcı doçentlik kadrolarına atanmaları öngörülmüştür. Düzenleme atanacak kişi sayısını sınırlandırmakla beraber sübjektif kriterler içeren performans sistemi getirmektedir.

Kurumlarında doktora ve sanatta yeterlilik eğitimlerini tamamlayanlardan sadece %20’sinin yardımcı doçentlik kadrosuna atanacak olmalarının sınırlandırılması eşitlik ilkesinin ihlali anlamını taşımaktadır. Anayasanın 10. maddesinde ‘herkes, dil, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir’ denmektedir. Araştırma görevlilerinin kendi kurumlarına sadece %20’sinin atanabilmesi eşitlik ilkesine aykırılık içermektedir. %20 sınırlaması Anayasanın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır.

Anayasa'nın Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı başlıklı 70. maddesinde 'Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.' ifadelerine yer verilmiştir.

Dava konusu düzenleme yukarıda saymış olduğumuz anayasal hükümlerin de ihlali niteliğindedir. Dava konusu düzenleme, Anayasa'da güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkının hukuka aykırı bir biçimde hakkın özünü etkileyecek şekilde sınırlandırılması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 70. maddesinin kamu hizmetine girme hakkına getirdiği tek sınır 'görevin gerektirdiği nitelikler'dir. Araştırma görevlileri yıllık atama ile görev yapan kamu görevlileridir. Bu şekilde, dava konusu düzenleme ile, araştırma görevlilerinin kamu hizmetine girişine sınır getirilmektedir.

Araştırma görevlilerinin, kamu hizmetine girişte aranan nitelikleri kaybetmedikleri ve ihtiyaç ve başarı konusunda aranan öneri ve olumlu görüşleri sağladıkları takdirde, başka hiçbir koşul aranmaksızın atanmaları gerekmektedir. Oysa, dava konusu işlem, Anayasanın 70. maddesinde tanınan kamu hizmetine girme hakkını sınırlamakta, kamu hizmetinin sürekliliği ilkesine aykırı sonuçlar doğurmaktadır.

c) 'performansa dayalı kriterler' ibaresinin Anayasaya Aykırılığı'Performansa dayalı kriterler' ifadesine bakıldığında sübjektif ögelerin varlığı açıkça görülmektedir. Ayrıca 'performansa dayalı kriterler' ifadesi belirsizlik ifade etmektedir.

Anayasa, TBMM'ye yasama erkini, netice itibariyle, kamu yararını sağlamak üzere vermiştir. Yapılan yasama işlemlerinin, kamu yararı amacına değil, öznel (subjektif) amaçlara yönelik olarak yapılması halinde ise yasama yetkisinin saptırıldığını söylemek gereklidir. Madde metninde yer alan 'performansa dayalı kriterler' ibaresi belirsiz bir ifadedir. Halbuki hukuk devleti olmanın birincil koşulu düzenlemelerin belirli olması anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, hukuk devletinin temel ilkelerinden biri de 'belirlilik ilkesi'dir. Performans kriterleri net olarak açıklanmamıştır. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirli ve öngörülebilir kurallara bağlanmaksızın verilen yetkiler hukukî güvenlik sağlayamayacağı için Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 'hukuk devleti' ilkesini; hukuk güvenliği, kamu yararı, yasaların öngörülebilir olmaları ölçütleriyle birlikte açıkladığı kararında şu tespitlerde bulunmuştur: 'Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu güçlendirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumları benimsemeyen, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. (Anayasa Mahkemesi'nin 28.1.2004 Tarihli ve 2003/86 Esas, 2004/6 Karar sayılı Kararı, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı:40, 2. Cilt, Ankara-2005, sh.486).

Ölçütleri açık ve net olmayan performans kriterlerine göre yardımcı doçent kadrolarına atama yapılamayacağı hukuksal anlamda net olarak ortadadır.

Sadece mülakat sınavına dayalı yapılan atamalarda bile (Milli Eğitim Bakanlığı şube müdürlüğü sınavı) Danıştay'da açılan davalarda; Danıştay 5. Dairesinin 2013/8367 Esas ve

Danıştay 2. Dairesinin 2013/10363 Esas sayılı yürütmeyi durdurma kararları verilmiştir. Her iki kararda da özetle, ‘Şube Müdürlüğü atamaları için; sadece sözlü sınavla atama yapılamayacağı, objektif olan yazılı sınavının değerlendirme dışı bırakılmayıp belirleyici olması gerektiğinden söz edilmiştir.’ anılan Danıştay kararlarının uygulanmaması üzerine MEB aleyhine 100’lerce dava açılmıştır. Anılan kararlardan biri de Ankara 7. İdare mahkemesi tarafından verilmiş ve ‘Mahkeme kişinin mülakatının iptaline, yapılan tüm sözlü sınavın (mülakatların) iptaline ve sadece sözlü puanı ile yapılan 1709 şube müdürü atamasının iptaline’ karar vermiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı bu kararı Danıştay’a temyiz etmiştir. Danıştay 2.dairesi 15.10.2015 karar tarihli Esas:2015/3097 Karar 2015/8038 kararında Ankara 7.İdare Mahkemesinin temyize götürülen kararındaki ‘Sadece Sözlü Sınav puanlarına göre oluşturulan başarı listesi esas alınarak 1709 adet şube müdürü kadrosuna yapılan atama işlemlerinin tümünün iptaline ilişkin kısmın aynen onanmasına. 15.10.2015 tarihinde oybirliği ile kesin olarak karar vermiştir.’

Danıştay Kararında; MEB Taşra Şube Müdürlüğü atamalarında hukuka uyarlılık bulunmadığını, kişinin başarı sıralamasının sadece sözlü puana göre yapılamayacağını, adayın yazılı ve sözlü puanlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ayrıca yapılan 1709 şube müdürlüğü atamasını sadece sözlü sınav esas alınarak yapıldığı için iptal etmiştir.

Danıştay dairelerinin verdiği kararlara bakıldığında sadece mülakat sınavına bağlı bile atama yapılamayacağı açık ve net olarak vurgulanmıştır. İptali istenen düzenlemede performansa dayalı kriterlerin ne olduğu belli değildir. Her hangi bir sınav öngörülmemiştir. İdarenin keyfi uygulamalara imza atması üniversitelerde çalışma barışını bozacak, araştırma görevlileri üzerinde baskı grupları oluşacak, ifade ve özgür çalışma ortamı kaybolacaktır.

Buradan da anlaşılacağı üzere ‘performansa dayalı kriterler’ çerçevesinde yardımcı doçentlik kadrosuna atama ifadesi belirsizlik içermesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesine aykırılık içermektedir.

Ayrıca, Danıştay kararlarında sadece mülakat puanına dayalı bile atama yapılamayacağı, sübjektif kriterler içerdiği, bu nedenlerle yazılı sınavında atamalarda yer alması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Kaldı ki yapılan düzenlemenin herhangi bir sınav öngörüsü bile yoktur. Anayasanın 10. maddesinde ‘herkes, dil, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir’ denmektedir. Araştırma görevlilerinin kendi kurumlarına atanmaları performansa dayalı kriterlere dayalı olarak yapılması halinde objektif bir değerlendirme yapılamayacağı ortadadır. Adayların siyasi düşüncelerine göre karar verilme olasılığı yüksektir. Bu açılardan da bakıldığında içeriği belli olmayan performansa dayalı kriterlere dayalı atama Anayasanın 10 uncu maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır, iptali gerekir.

4) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 27. maddesiyle 4/12/1984 tarihli ve 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanununun 4. maddesine eklenen (6), (7), (8) ve (9) bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

18/06/2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 27. Maddesiyle, 4/12/1984 tarihli ve 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu

Esas Sayısı : 2017/156
Karar Sayısı : 2019/37

Gelirleri Kanununun 4. maddesine eklenen (6), (7), (8) ve (9) numaralı bentler ile her türlü görsel ve/veya işitsel yayınları alabilen cep telefonları, bilgisayarlar ve tablet bilgisayarlar, taşıtlar, uydu alıcıları ve set üstü medya kutuları üzerinden belirlenen oranlarda bandrol ücreti alınması hüküm altına alınarak Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu'na (TRT) yeni gelir kaynakları sağlanmıştır.

11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Ve Televizyon Kanununun 8. maddesine göre Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT) tarafsız bir kamu tüzelkişiliği olup aynı Kanunun 5. maddesindeki yayın esaslarına uymakla mükellef bir kuruluştur. Bu esaslar uyarınca TRT'nin; yaptığı yayınlarda kamu yararını koruması ve kollaması; haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık ve doğruluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metotlarına bağlı olması; kamuoyunun sağlıklı ve serbestçe oluşabilmesi için kamuoyunu ilgilendirecek konularda yeterli yayın yapması; tek yönlü, taraf tutan yayın yapmaması ve bir siyasi partinin, grubun, çıkar çevresinin, inanç veya düşüncenin menfaatlerine alet olmaması gerekmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Kanun koyucu, Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapma yetkisine sahip olup, düzenlemenin kamu yararına, başka bir anlatımla ülke koşullarına uygun olup olmadığının belirlenerek takdir edilmesi kanun koyucuya aittir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde, kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil, incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenebilir (29.3.2017 Tarihli, E: 2016/168, K:2017/82 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı).

TRT, son yıllarda izlediği yayın politikasıyla, 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Kanunda ifade edilen zorunlu yayın esaslarını sürekli olarak ihlal ile adeta iktidar partisinin yayın organı gibi hareket etmekte, seçim zamanlarında dahi muhalefet partilerine ve fikirlerine yer vermemekte, tarafsız olması gerektiği halde taraflı yayınlar yapmakta ve kendisine tahsis edilen kamu kaynaklarını siyasi iktidarın çıkarları doğrultusunda, kullanmaktadır.

Oysa TRT'nin, faaliyetlerini gerçekleştirmek için yaptığı harcamaların çok önemli bir bölümü 4/12/1984 tarihli ve 3093 sayılı Kanun gereğince kamu kaynaklarından karşılanmaktadır. Kurumun, vatandaşların elektrik enerji faturaları ile radyo ve televizyonlar yanında görsel ve/veya işitsel yayınları alabilen her türlü cihazların değerleri üzerinden elde ettiği kamu kaynaklı gelirlerinin toplam gelirleri içindeki payı 2007 – 2015 arası dönemde ortalama %86 seviyelerindedir. Sayıştay tarafından 2015 yılı hesap ve faaliyetlerinin denetlenmesi sonucunda Kurumun gelir tahminlerinin, gerçekleştirmelere göre önemli sapmalar içerdiği, 2015 yılında 1 milyon 923 TL faaliyet geliri planlanırken, bunun yüzde 14 eksikliği ile 1 milyon 680 bin TL olarak gerçekleştiği ve yıllık zararın 146 milyon TL olduğu açıklanmıştır. Bu bilgiler, TRT'nin kamu kaynaklarını verimli ve etkin olarak kullanmadığını açık şekilde ortaya koymaktadır.

TRT mevcut haliyle toplumun tamamı tarafından sağlanan kaynakları yasalara aykırı şekilde belli bir grubun amaçları doğrultusunda kullanan bir siyasi parti kanalına dönüşmüş durumdadır.

İtiraz konusu kuralla, toplumun çıkarlarını ve kamu yararını gözetmeyen, tarafsız olması gerektiği halde tek önceliği iktidar partisinin siyasi çıkarları doğrultusunda yayın yapmak olan TRT'nin yasadışı nitelikteki faaliyetleri desteklenmektedir. Toplumun sırtında büyük bir kambur haline dönüştüğü Sayıştay raporlarında yer verilen tespitlerden, izlenme oranlarının ve reklam gelirlerinin düşüklüğünden açıkça belli olan Kurumun, Kanun ile belirlenmiş bulunan yayın ilkelerini hiçe sayarak iktidar partisinin siyasi çıkarları doğrultusunda yayın yapması için vatandaşların cebinden daha fazla kaynak aktarılmasını hedefleyen bu düzenleme esasen iktidar partisinin propaganda ve algı yönetimi yayınlarına kaynak sağlamaya yönelik olup herhangi bir kamu yararı niteliği taşımamaktadır.

Sadece siyasi iktidarın çıkarlarına hizmet etmek amacıyla çıkarılmış olan, kamu yararına ve toplumun genel çıkarlarına uygun olmayan itiraz konusu düzenlemeyle Anayasa'nın hukuk devleti ilkesi ihlal edilmiştir.

Belirtilen nedenlerle itiraz konusu hükümler Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

5) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 37. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna Eklenen Geçici 28. maddenin Anayasaya Aykırılığı

18/06/2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 37. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna eklenen geçici 28. madde ile aynı Kanununun 20. maddesi (A) bendi gereğince tasfiyesiz infisah suretiyle birleştirilen kuruluş çalışanlarının geçmiş dönemde aylık ve ücretlerinden kesilmesi gerektiği halde zamanında kesilmemiş olan ve bilahare yargı kararına istinaden Hazine tarafından ödenmiş veya ödenecek olan sendika üyelik aidatları ile ortaya çıkan faiz ile ilam harcı, yargılama giderleri ve vekalet ücretleri için çalışanlara ve bu işlemleri zamanında yapmayan kusurlu kamu görevlilerine rücadan vazgeçileceği hususu hüküm altına alınmıştır.

18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre bir işletmede veya işyerinde toplu sözleşmenin yürürlüğe girmesi halinde bu işletmede/işyerinde yetkili sendikanın kendisinde bulunan üyelik fişlerini işverene ibraz etmesinden ve sendika üyelik aidatlarının sendikanın belirteceği hesaba aktarılmasını talep etmesinden itibaren işverenler bu aidatları çalışanların ücretlerinden ve aylıklarından kesmek ve ilgili hesaba aktarmak zorundadır. Ödenmesi gereken aidatı kesmeyen veya kesmesine rağmen bir ay içinde ilgili işçi sendikasına ödemeyen işveren, bildirim şartı aranmaksızın aidat miktarını bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdür. Bu hüküm kamu ve özel sektör işyerlerinin tamamı açısından uyulması zorunlu bir hüküm olup yaptırımını açıklar.

Yine 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 6. maddesinde şirket birleşmelerinde veya şirket devirlerinde işçinin hak ve yükümlülüklerinin devir sözleşmesinde aksi bir hüküm bulunmadığı takdirde devam edeceği de açık olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla

şirket devirlerinde de işveren veya işveren vekilleri her ne şekilde olursa olsun sendika aidatlarını zamanında ödemek zorundadır.

Hal böyle iken bir kamu kurumunun 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu çerçevesinde salt özelleştirme programına alınması ve 20. maddesi gereğince özelleştirmeye hazırlık olarak işletmelerinin ayrı ayrı veya bazı işletmelerinin birleştirilerek ayrı bir şirket olarak tanımlanma çalışmalarının bu işletmelerde bu esnada çalışan işçilerin ve kamu görevlilerinin sendika aidatlarının ödenmemesinin gereğince olamaz.

Nitekim mahkemelerce, konuya ilişkin verilen kararlar da bu yönde olup 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanununun 20. maddesi gereğince tasfiyesiz infisah suretiyle birleştirilen kuruluşların çalışanlarından zamanında kesilmeyen aidatlarının faiziyle birlikte ödenmesine ilişkin kararlar verilmiştir. Söz konusu kararlara istinaden Devlet tarafından ödenmiş veya ödenecek olan faiz yanında ilam harcı, yargılama giderleri ve vekâlet ücretlerinin tamamı kamu zararı hükmünde olup ilgili mevzuat gereğince ihmâl veya kusuru bulunan kamu görevlilerinden tahsil edilmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Kanun koyucu, Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapma yetkisine sahip olup, düzenlemenin kamu yararına, başka bir anlatımla ülke koşullarına uygun olup olmadığının belirlenerek takdir edilmesi kanun koyucuya aittir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde, kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil, incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenebilir (29.3.2017 Tarihli, E.2016/168, K.2017/82 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı.)

İtiraz konusu düzenlemeyle, özelleştirme kapsam ve programında bulunan ve tasfiyesiz infisah suretiyle birleştirilmelerine karar verilen kuruluşlarda çalışanlardan zamanında kesilmediği için ödenmemiş olan ve bu nedenle, yargı kararları sonucunda Hazine tarafından ödenmesine sebep olunan sendika üyelik aidatları ile ortaya çıkan faiz, ilam harcı, yargılama giderleri ve vekalet ücretlerinin ilgililerinden rücu tahsilinin önüne geçilerek ortaya çıkan zarar kamunun üzerine yıkılmış, böylece hukuken zarardan sorumlu kimselere haksız bir menfaat ve ayrıcalık sağlanmıştır. Düzenleme kamunun genel yararına değil aksine belirli kimselerin yararına yol açtığından kamu yararı niteliğini taşımamaktadır.

İtiraz konusu kural, sadece 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanununun 20. maddesi (A) bendi gereğince tasfiyesiz infisah suretiyle birleştirilen kuruluş çalışanlarına ilişkin işlemleri kapsamına almıştır. Bu nedenle düzenlemeyle getirilen imkanlardan başka kamu kurumlarında benzer durumda bulunan kimselerin yararlanması mümkün değildir. Bu durum itiraz konusu düzenlemenin genel, objektif ve adil kurallar içermediğini ve hakkaniyete aykırı olduğunu göstermektedir.

Bu nedenlerle, yapılan düzenleme, hukuk devletinde olması gereken kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi ilkelerine aykırıdır.

Diğer yandan, hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (Anayasa Mahkemesi 26.12.2013 gün ve E.2013/67, K.2013/164).

Bireyin devlete güven duyması, ancak hukuki güvenliğin sağlandığı bir hukuk devleti düzeninde mümkün olabilecektir. Anayasada öngörülen temel hak ve hürriyetlerin kullanılması ve insan haklarının insan hayatına egemen kılınması için Devlet, bireylerin hukuka olan inançlarını ve güvenlerini korumakla yükümlüdür.

Doktrinde hukuki güvenlik ilkesinin gerekleri şu şekilde sıralanmıştır:

- 1- Devlet faaliyetleri, önceden öngörülebilir, tahmin edilebilir olmalıdır.
- 2- Devlet faaliyeti, önceden hukuk kurallarıyla düzenlenmiş olmalıdır.
- 3- Hukuk düzeninde mümkün olduğunca hukuki istikrar sağlanmalıdır.
- 4- İdarenin tek yanlı işlem yapma üstünlüğüne karşı, güvence niteliğindeki kurullarla (bireylere katılma, dinleme ve savunma hakkı gibi haklar tanınarak) birey ile idare arasında denge sağlanmalıdır.
- 5- İdare, bireyin haklı beklentilerine uygun davranmalıdır.
- 6- Yasal düzenlemelerde hukuka ve devlete olan güveni zedeleyici hususlardan kaçınılmalıdır.
- 7- Devlet kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirilebilmesi için hukuk güvenliğinin sağlandığı bir hukuk devleti yaratmalıdır. (Prof Dr. Bahtiyar Akyılmaz, Prof. Dr. Murat Sezginer, Doç. Dr. Cemil Kaya- Türk İdare Hukuku - Ankara 2009, 5.130.131)

Yapılan düzenleme, Anayasa ve yasalara saygılı davranarak görev ve sorumluluklarını hukuka uygun şekilde yerine getirenler başta olmak üzere toplumdaki tüm bireylerin hukuka ve devlete olan inanç ve güvenlerinin sarsılmasına neden olacak niteliktedir. Çünkü kamu mali yönetimi ve kontrol sistemine ilişkin mevcut düzenlemeler, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak kullanılması ilkeleri esas alınarak oluşturulmuş, bu ilkelere riayet edilmeyerek kamu zararına neden olunması halinde ise bu zararın kusurlu kamu görevlilerinden tazmin edilmesi kuralını benimsemiştir. Bu esaslar doğrultusunda, Anayasa'nın 160. maddesinde, Sayıştay'ın merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamakla görevli olduğu hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın bu hükmüne ilave olarak 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 71. maddesinde, 6085 sayılı Sayıştay Kanununun ise 7. maddesinde, kamu görevlilerinin kusur ve ihmalleri sonucunda ortaya çıkan kamu zararlarının, sorumlularından tahsil edileceğine ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

İdare Hukuku açısından özel düzenlemeler olan 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun kamu zararına ilişkin hükümleriyle açık olarak çelişen dava konusu düzenleme, kamu mali yönetimi ve kontrol sistemindeki hukuki istikrar ve düzeni, zorunlu ve haklı herhangi bir gerekçeye dayanmaksızın bozmuş, kamu zararının, buna neden olan sorumlularından tahsil edilmesi konusunda toplumun büyük kesiminin haklı beklentilerini boşa çıkarmış, böylece bireylerin hukuka ve devlete olan inanç ve güvenlerinin derinden sarsılmasına neden olmuştur. Bunun bir sonucu olarak hukuk devletinin temel unsurlarından olan ‘hukuki güvenlik’ ilkesi ihlal edilmiştir. Belirtilen nedenlerle düzenleme Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır.

Anayasa’nın 129. maddesinin; birinci fıkrasında memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü oldukları; beşinci fıkrasında ise bu kimselerin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabileceği ifade edilmiştir. Anayasa’nın 129. maddesindeki bu hükümlere göre kamu görevlileri, Anayasa ve kanunlara uygun hareket etmek zorunda olup kanunlarla belirlenmiş yükümlülüklerine kendi kusurları ile aykırı davranışları halinde Anayasa’ya aykırı idari işlemlerinden dolayı kamu zararını ödemekle yükümlüdürler.

İtiraz konusu düzenlemeyle, sendika aidatlarını görevleri gereği zamanında ilgililerden keserek ödemek zorunda olan kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirmeyerek Hazine tarafından ödenmesine sebep oldukları faiz, ceza, yargılama masrafı ve takip gideri gibi kamu zararına dönüşen harcamaların kusurlu kamu personelinden rücu tahsil edilmesi engellenmektedir. Bu durum Anayasa’daki, kamu görevlilerinin kusurları nedeniyle sebep oldukları zararların kendilerinden rücu tahsil edileceği kuralının açık ihlali anlamına gelmektedir. Bu nedenle itiraz konusu kural Anayasa’nın 129. maddesine aykırıdır.

6) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki ‘Devletçe’ ibaresi, (ç) bendindeki ‘Kamu kurum ve/veya kuruluşları’ ibareleri, (d), (e) ve (f) bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

7033 sayılı ‘Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinde yapılan değişikliklere ilişkin açıklamalar:

A) Genel Açıklamalar:

(Bu kısımda yer alan genel açıklamalar bu maddede iptali istenen tüm hükümler için geçerlidir)

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Güncel Türkçe Sözlükte ‘Devlet’ kavramı ‘Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık’ olarak tanımlanmıştır. Anayasanın ‘İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği’ başlıklı 123 nci maddesinde ‘İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır’ hükmüne, ‘Mahalli idareler’ başlıklı 127 nci maddesinde

‘Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir’ ve ‘Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir’ hükümlerine yer verilmiştir.

Kamu yönetimi hukukumuzda ‘Devlet’ merkezi ve yerel düzeyde örgütlenen ve görev ve sorumlulukları kanunla düzenlenen bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ortak adıdır. İl özel idareleri ve belediyeler devlet tanımının içine dahil olup, ayrıca, yetki ve sorumlulukları özel bir kanunla belirlenmiş idari ve mali özerkliğe sahip olan kamu kurumlarıdır. Dolayısıyla kendilerine kanunla tanınan sınırlar içinde özgürce karar alma ve uygulama özerkliğine sahip olmaları ve faaliyetlerinin hesabını da vesayet denetimi kapsamında merkezi idareye, dış denetim kapsamında Sayıştay’a, siyasi denetim açısından da yerel meclislere ve halka vermeleri gerekmektedir.

Merkezi yönetim yerel düzeyde uygulanacak plan ve projelerle ilgili standartlar belirleyebilir ve bunların yerel düzeyde önceden belirlenen standartlara uygun olarak uygulanıp uygulanmadığını denetleyebilir. Yerel yönetimlerin sorumluluğu da yerel düzeyde uygulanacak plan ve projelerin merkezi yönetim tarafından belirlenen standartlara uygun olarak gerçekleştirmek ve bunun hesabını ilgili mercilere vermektir. Ancak vesayet denetimi hiçbir zaman, mahalli idareler arasında farklı ve ayrımcı uygulamalara neden olabilecek bir şekilde, yerel düzeyde hazırlanan plan ve projeler ile alınan kararların uygulanmadan önce başka bir yönetim seviyesinin onayına tabi tutulması değildir. Bu şekilde uygulanacak vesayet denetimi tamamen yerel düzeyde karar alma sürecine müdahale edilerek yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliğinin ortadan kaldırılması sonucunu doğurur. Ayrıca yapılan düzenlemede bu şekilde plan ve proje aşamasındaki kararların Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’nün ön denetiminin nasıl, hangi sürede ve sınırlar içinde yapılacağı ve bu şekilde karar alma sürecine müdahale edilerek yetki ve görev paylaşımı sonucunu doğuran idari işlemde kaynaklanan sorumluluğun belirtilmemiş olması da belirsizliği daha da artırmaktadır. Çünkü kullanılacak yetkinin sınırlarının açık bir şekilde belirtilmesi, kullanılan yetkiden kaynaklanan sorumluluğun tanımlanması, bir kamu idaresine verilen yetkinin diğer kamu idaresinin yetki ve sorumluluğu ile çakışmaması ve yetki ve sorumluluğunun gereğini yerine getirmesine engel olmaması gerekir. Nitekim iptali istenen hükümlerde Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’nün ‘proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak’ gibi görevleri hangi sürelerle yerine getireceği belirlenmemiştir. Sayısı bini aşan belediye ve il özel idarelerinden gelen taleplerin zamanında karşılanmaması, keyfi olarak bekletilmesi veya teknik, idari veya başka nedenlerden kaynaklanan yetersizlikler dolayısıyla onay verme sürecinin gecikmesi gibi durumlarda yerel yöneticileri hazırlayacakları stratejik plan ve performans programlarında hesap verdikleri yerel meclis ve yerel halka karşı zor durumda bırakabilecektir. Bu mahalli idarelere verilen uygulamaya ilişkin yetkilerin Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü (merkezi yönetim) tarafından paylaşılması, ancak hesap verme sorumluluğunun paylaşılması anlamına gelir. Bu durumda yerel yöneticiler yürüttükleri faaliyetlerin hesabını ilgili mercilere verirken bunların zamanında yürütülmesine engel olacak şekilde yetki verilen/yetki paylaşan Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’nün kendisine verilen yetkililerin kullanılmasından kaynaklanacak sorumluluğa ortak olmaması Anayasanın 10 ncu maddesinde tanımlanan ‘Kanun önünde eşitlik ilkesi’ne aykırıdır. Bir kamu idaresine verilen yetki başka bir kamu kuruluşu ile paylaşılacaksa buna ilişkin sorumluluğun da paylaşılması kamu yönetiminde yetki-sorumluluk dengesinin zorunlu bir sonucudur.

Yerel düzeyde mahalli idarelerce alınan kararların uygulanmadan önce merkezi yönetimin onayına sunulması ancak onaylandıktan veya vize verildikten sonra yerel yönetimlerce uygulanabilmesi merkezi yönetimin idari ve mali özerkliğe sahip mahalli idareler üzerindeki vesayet denetiminin amacı dışında ve kötü amaçlı kullanılması anlamına gelir. Nitekim yasayı hazırlayanların da bunun farkında oldukları ve aynı maddedeki 'g) (a) bendinde yazılı ulaştırma altyapıları ile teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin standartlarını ve bunlarla ilgili birim fiyatları belirlemek' şeklindeki hükmü maddeye koydukları anlaşılmaktadır. Bu Hükümden de anlaşılabilceği üzere merkezi yönetimin yerel düzeyde mahalli idarelerce alınan tekil işlemlerin uygulanıp uygulanmayacağına onay vermek suretiyle müdahale etmesi vesayet denetiminin kötü amaçlı kullanılarak mahalli idarelerin idari ve mahalli özerkliklerinin sınırlandırılması anlamına gelmektedir.

Ayrıca, 'D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma' başlıklı Anayasanın 90 ıncı maddesinin son fıkrasındaki 'Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır' hükmü gereği Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz 'Özerk yerel yönetim' başlıklı 3 ncü maddesinin 1 nci fıkrasındaki 'Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır', 'Özerk yerel yönetimin kapsamı' başlıklı 4 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasındaki 'Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz', 'Yerel Düzeydeki Sorumlulukların Kullanılma Koşulları' başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki 'Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir', 'Yerel Makamların Faaliyetlerinin İdari Denetimi' başlıklı 8 nci maddesinin 1 ve 2 nci fıkralarında yer alan '(1) Yerel makamların her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebilir.

(2) Yerel makamların faaliyetlerinin idari denetimi normal olarak sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla yapılacaktır. Bununla beraber, üst makamlar yerel makamları yetkili kıldıkları işlerin gereğine göre yapılıp yapılmadığını idari denetimine tabi tutabileceklerdir' hükümlerine, yapılan düzenlemelerle yerel yönetimlerin yetkilerinin paylaşılmasına karşılık sorumluluğun paylaşılmaması, yerel yöneticilerin hareket alanlarına uygulamadan önce ve uygulama aşamasında sınırları ve süresi belli olmayacak şekilde müdahale edilmesi, kullanılacak bu yetkilerin yerel yönetimler arasında aynı durumda olanlara farklı uygulamalar eşitsiz uygulanmasına yol açacak olması gibi nedenlerle, Anayasanın 2 nci maddesinde tanımlanan 'hukuk devleti ilkesine', merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetiminin amacı dışında ve yerel yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliklerini engelleyecek şekilde kötü amaçlı kullanılması nedeniyle Anayasanın 123 ve 127 nci maddesine ve ayrıca yapılan düzenleme ile taraf olduğumuz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliklerini sınırlaması nedeniyle Anayasanın 90. maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

7033 sayılı 'Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 84'üncü

maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesindeki iptali istenen ve aşağıda detayları açıklanan hükümlerin yukarıda anlatılan hususlar kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

B) Maddede Yer Alan Anayasaya Aykırı Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar:

7033 sayılı ‘Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15. maddesinin birinci fıkrasının:

a) (a) bendindeki ‘Devletçe’ ibaresinin Anayasaya aykırılığı:

İptali istenen bentteki hüküm ‘a) Devletçe yaptırılacak demiryolları, lojistik köy, merkez veya üsler, limanlar, barınaklar, kıyı yapıları, hava meydanlarının plan ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak ve onaylamak’ şeklindedir.

Maddedeki ‘Devletçe’ kavramı merkezi ve yerel düzeyde bütün kamu kurum ve kuruluşlarını kapsamaktadır. Her ne kadar maddede yer alan demiryolu, limanlar, hava meydanları gibi yatırımlar merkezi yönetimin yetki ve sorumluluk alanına girse de lojistik köy, kıyı yapıları gibi bazı yatırımlar yerel yönetimlerce de yürütülebilecek türden yatırımlardır. Bu tür yatırımların proje aşamasında merkezi yönetimin izin veya onayı sunulması, gerekli izin ve onay alındıktan sonra uygulanabilmesi yerel yönetimlere verilen bir yetkinin merkezi yönetim tarafından paylaşılması anlamına gelmektedir. Bu şekilde yetki paylaşılmakta ancak sorumluluk paylaşılmamaktadır. Maddedeki hüküm verilen yetkinin hangi sürede kullanılacağı, süresinde onay veya izin verilmezse ne olacağı, proje veya plan ret edilirse ne olacağı gibi belirsizlikler içermektedir. Bu belirsizlik yetki paylaşımı ancak sorumluluk paylaşılması yanında yerel yöneticilerin ilgili mercilere hesap verme sorumluluklarını da ortadan kaldırmaktadır. Maddedeki ‘Devletçe’ ibaresinin yerel yönetimleri dışarıda tutarak merkezi yönetime dahil kamu idarelerini kapsayacak şekilde açıkça tanımlanması gerekirdi. Yerel yönetimlerin benzer plan ve projelerinde standartlar oluşturulması isteniyorsa bunun standartlarının belirlenmesi ve yerel yönetimlere de bu standartlara uyma zorunluluğunun getirilmesi, uygulamanın da merkezi yönetim tarafından denetlenmesi gerekir. Yerel düzeyde uygulanacak plan ve projelerin proje aşamasında Ankara’dan denetlenerek izin veya onay verilmesinde plan ve projelerin başarı ile uygulanmasının sağlanması ve kamusal yarar elde edilmesi imkanı yoktur.

Bu şekilde sınırları belirtilmeden toptan bütün kamu kurum ve kuruluşlarının projelerinin Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’nün onayına sunulması zorunluluğu getirilmesi:

- Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne verilen plan ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak ve onaylamak şeklindeki yetkilerin ne sürede ve nasıl kullanılacağı belirlenmemesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesine,

- Aynı konudaki kamu hizmetinin yürütülmesinde yetki kullanan merkezi yönetime dahil kamu idaresi ve görevlilerinin yetki paylaşmasına rağmen sorumluluk

taşınamaması ve kamu idareleri arasında yetki kullanımı konusunda yerel yönetimler aleyhine eşitsizlik oluşturması nedeniyle Anayasanın 10 ncu maddesindeki eşitlik ilkesine,

- Yapılan düzenleme imzaladığımız Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz maddelerine aykırı hüküm içerdiğinden Anayasanın 90'ncı maddesine,

- Yerel yönetimlere özel kanunla verilen yetkilerin özgürce kullanılmasına engel olarak idari ve mali özerkliğin sınırlandırılması ve vesayet denetiminin amacı dışında kullanılmasına yol açması nedeniyle Anayasanın 123 ve 127. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 7033 sayılı ‘Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki ‘Devletçe’ ibaresi Anayasa’nın 2., 10., 90., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekir.

b) (ç) bendindeki ‘Kamu kurum ve/veya kuruluşları’ ibarelerinin Anayasaya aykırılığı:

İptali istenen bentteki hüküm ‘ç) Kamu kurum ve/veya kuruluşları, özel sektör ve/veya tüzel kişiler tarafından tamamlanan veya devam edenler de dâhil olmak üzere (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen ulaşırma altyapılarının inşaatı ve işletmesinin sağlanması amacıyla Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) modelleri geliştirerek esaslarını belirlemek, proje bazında gerekli görüldüğü hâllerde özel sektör gerçek ve tüzel kişilerle müzakerelerde bulunmak, katkı payları belirlemek, taahhüt vermek ve almak, kiralamak, kiraya vermek, işletmek, işlettiirmek, garantiler almak ve vermek, özel sektörün katılımını sağlamak, ortaklık tesis etmek’ şeklindedir. Maddedeki ‘Kamu kurum ve/veya kuruluşları’ ibaresi kapsam itibariyle devletin merkezi ve yerel düzeydeki bütün kamu idarelerini ve kuruluşlarını kapsamaktadır. Bu şekilde maddenin (a), (b) ve (c) bentlerinde tanımlanan ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giren konularda merkezi yönetime sınırları belli olmayan çok geniş alanda yetkiler verilerek yerel yönetimlere kanunla verilen yetki ve sorumluluklar alanındaki tasarruf hakları idari ve mali özerkliklerini ortadan kaldıracak şekilde sınırlandırılmaktadır. Merkezi yönetim birimleri tarafından yürütülecek benzer plan ve projeler ile yatırımların uygulanmasında koordinasyon sağlanması için bu şekilde düzenlemeler yapılabilir. Ancak yerel yönetimleri de içine alan devletin bütün kurumlarına paylaştırılan yetki ve sorumlulukların sınırları, yetki ve sorumlulukları belirli olmayacak şekilde merkezi yönetimin tekelinde toplanması yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanlarının sınırlandırılarak yerel düzeyde alınması gereken kararların merkezden alınmasına neden olacaktır. Bu ise tamamen yerel yönetimlerin kendilerine özel kanunda verilen yetkilerin kullanılmasının başka bir kanunla merkezi bir kamu idaresinin iznine bağlanması sonucuna neden olacağından yerel yönetimlerin idari özerkliklerini ortadan kaldıracaktır. Örneğin bir büyükşehir belediyesinin sanayi siteleri, fabrikalar, rafineriler, endüstriyel tesisler, organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri, maden ocakları, sanayi kuruluşları ve benzeri tesisler oluşturma faaliyetlerine bile merkezi yönetimin müdahale etmesine neden olabilecektir. Oysa kamu yönetiminin temeli merkezi ve yerel yönetimler arasında yetki ve sorumlulukların açık olarak tanımlanarak görev çakışmalarının ortadan kaldırılması ve yerel yönetimlerin kendilerine yasalarla verilen görevleri başka bir yönetim biriminin müdahalesi olmadan idari ve mali özerklik içinde kullanabilmesi ilkesine dayanır. Bu ayırım yapıldıktan sonra merkezi ve yerel

yönetimlerin birbirinin görev alanına müdahale etmemesi gerekir. Oysa yapılan düzenleme tamamen merkezi yönetime dahil Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'nü yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giren konulara sınırları ve sorumlulukları belli olmayacak şekilde müdahale edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Merkezi ve yerel yönetimlerin bazı projelerde ve altyapı yatırımlarında işbirliği yapması doğaldır. Ancak bu işbirliğinin sınırlarının açıkça belirlenmesi ve yerel yönetimlerin kanunla verilen yetki ve sorumluluk alanını daraltarak idari özerkliklerini ortadan kaldırmaması gerekir.

Bu şekilde sınırları belirtilmeden toptan Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına müdahale edilerek idari özerkliklerinin sınırlandırılması:

- Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne verilen plan ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak ve onaylamak şeklindeki yetkilerin ne sürede ve nasıl kullanılacağına belirlenmemesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesine,

- Aynı konudaki kamu hizmetinin yürütülmesinde yetki kullanan merkezi yönetime dahil kamu idaresi ve görevlilerinin yetki paylaşmasına rağmen sorumluluk taşımaması ve kamu idareleri arasında yetki kullanımını konusunda yerel yönetimler aleyhine eşitsizlik oluşturması nedeniyle Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine,

- Yapılan düzenleme imzaladığımız Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz maddelerine aykırı hüküm içerdiğinden Anayasanın 90. maddesine,

- Yerel yönetimlere özel kanunla verilen yetkilerin özgürce kullanılmasına engel olarak idari ve mali özerkliğin sınırlandırılması ve vesayet denetiminin amacı dışında kullanılmasına yol açması nedeniyle Anayasanın 123 ve 127. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 7033 sayılı 'Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 84'üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendindeki "Kamu kurum ve/veya kuruluşları" ibaresi Anayasa'nın 2., 10., 90., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekir.

c) (d) bendinin Anayasaya aykırılığı:

İptali istenen bentteki hüküm 'd) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri, gerçek ve tüzel kişilerce yaptırılacak (a) bendinde yazılı ulaştırma altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak' şeklindedir. Yapılan düzenleme il özel idareleri, belediyeleri dahil bütün kamu idarelerini kapsayacak şekilde hazırlanacak ulaştırma altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak görevi Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne verilmektedir. Bütün proje ve şartnamelerin tek bir merkezden kontrol edilmesi yetki ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiş yerel yönetimlerin karar alma ve uygulama konusundaki idari özerkliklerini sınırlamaktadır. Yerel düzeyde ve yerel özellikler dikkate alınarak hazırlanan projelerin neye ve hangi özelliklere göre ve hangi sürelerde inceleneceği veya incelettirileceği ve onaylanacağı belli değildir. Gelen taleplerin onaylanmaması durumunda ne olacağı da belli değildir. Bu şekilde merkezi yönetim yasa yapma ve yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimini amacı dışında ve yerel

yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlandıracak şekilde kötü amaçlı kullanmış olmaktadır. Oysa devlet yönetiminde yönetim seviyeleri arasında yetki ve sorumluluk paylaşımı görev ayrılığına ve yerel yönetimlerin kendilerine yasalarla tanınan sınırlar içinde başka bir kamu idaresinin müdahalesi olmadan özgürce karar almaları ve uygulayabilmeleri anlamına gelen idari özerkliklerinin sınırlandırılmaması gerekir. Merkezi yönetim kural ve standart koyabilir ve bunların uygulanıp uygulanmadığını denetleyebilir. Oysa bu denetim karar alma ve uygulama sürecinde yerel yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlamaması gerekir. Diğer türlü yetki paylaşımı ve bunun sonucu da sorumluluk paylaşımını getirir. Oysa düzenleme sadece yetki paylaşımı getirmekte sorumluluk paylaşmamaktadır. Yetkinin hangi sürede ve hangi koşullarla kullanılacağına belirlenmemesi yerel yönetimlerin ve yöneticilerinin hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Aynı konuda birden fazla kamu idaresine yetki verilmesi görev çatışması ve hangi görevlerin hangi kamu idarelerince yürütüleceği konusunda belirsizlik oluşturmaktadır. Hukuk devletinin temel ilkesi yetki ve sorumlulukların yasal düzenlemeyle hukuki belirsizlik oluşturmayacak şekilde açıkça tanımlanmasına bağlıdır. Yapılan düzenleme ile Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne sınırları belirli olmayan ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giren konularda yetkiler verilerek idari özerklikleri ve hesap verme sorumlulukları zayıflatılmaktadır.

Bu şekilde sınırları belirtilmeden toptan Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına müdahale edilerek idari özerkliklerinin sınırlandırılması:

- Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne verilen merkezi ve yerel düzeydeki bütün devleti kapsayacak şekilde ulaştırma altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak görevlerin yetkilerin ne sürede ve nasıl kullanılacağına belirlenmemesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesine,

- Aynı konudaki kamu hizmetinin yürütülmesinde yetki kullanan merkezi yönetime dahil kamu idaresi ve görevlilerinin yetki paylaşımına rağmen sorumluluk taşımaması ve kamu idareleri arasında yetki kullanımını konusunda yerel yönetimler aleyhine eşitsizlik oluşturması nedeniyle Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine,

- Yapılan düzenleme imzaladığımız Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz maddelerine aykırı hüküm içerdiğinden Anayasanın 90. maddesine,

- Yerel yönetimlere özel kanunla verilen yetkilerin özgürce kullanılmasına engel olarak idari ve mali özerkliğin sınırlandırılması ve vesayet denetiminin amacı dışında kullanılmasına yol açması nedeniyle Anayasanın 123 ve 127. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 7033 sayılı 'Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 84'üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki 'Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri, gerçek ve tüzel kişilerce yaptırılacak (a) bendinde yazılı ulaştırma altyapılarının proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak' ibareleri Anayasa'nın 2, 10, 90, 123 ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekir.

ç) (e) bendinin Anayasaya aykırılığı:

Yasayla yapılan düzenleme ‘e) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak’ şeklindedir. Yapılan düzenleme il özel idareleri, belediyeleri dahil bütün kamu idarelerini kapsayacak şekilde ‘teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak’ konularındaki yetkiler Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne verilmektedir. Yapılan düzenleme yetki ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiş yerel yönetimlerin karar alma uygulama konusundaki idari özerkliklerini sınırlamaktadır. Yerel düzeyde ve yerel özellikler dikkate alınarak hazırlanan projelerin neye ve hangi özelliklere göre ve hangi sürelerde inceleneceği veya incelettirileceği ve onaylanacağı belli değildir. Gelen taleplerin değerlendirildikten sonra uygun bulunmaması durumunda ne olacağı da belli değildir. Bu şekilde merkezi yönetim yasa yapma ve yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimini amacı dışında ve yerel yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlayacak şekilde kötü amaçlı kullanmış olmaktadır. Oysa devlet yönetiminde yönetim seviyeleri arasında yetki ve sorumluluk paylaşımı görev ayrılığına ve yerel yönetimlerin kendilerine yasalarla tanınan sınırlar içinde başka bir kamu idaresinin müdahalesi olmadan özgürce karar almaları ve uygulayabilmeleri anlamına gelen idari özerkliklerinin sınırlandırılmaması gerekir. Merkezi yönetim kural ve standart koyabilir ve bunların uygulanıp uygulanmadığını denetleyebilir. Oysa bu denetim karar alma ve uygulama sürecinde yerel yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlamaması gerekir. Diğer türlü yetki paylaşımı ve bunun sonucu da sorumluluk paylaşımını getirir. Oysa düzenleme sadece yerel yönetimlerin yetkilerinin paylaşımını getirmekte sorumluluk paylaşılmamaktadır. Yetkinin hangi sürede ve hangi koşullarla kullanılacağıın belirlenmemesi yerel yönetimlerin ve yöneticilerinin hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Aynı konuda birden fazla kamu idaresine yetki verilmesi görev çatışması ve hangi görevlerin hangi kamu idarelerince yürütüleceği konusunda belirsizlik oluşturmaktadır. Hukuk devletinin temel ilkesi yetki ve sorumlulukların yasal düzenlemeyle hukuki belirsizlik oluşturmayacak şekilde açıkça tanımlanmasına bağlıdır. Yapılan düzenleme ile Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne sınırları belirli olmayan ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giren konularda yetkiler verilerek idari özerklikleri ve hesap verme sorumlulukları zayıflatılmaktadır.

Bu şekilde sınırları belirtilmeden toptan Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına müdahale edilerek idari özerkliklerinin sınırlandırılması:

- Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne verilen Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak şeklindeki yetkilerin ne sürede ve nasıl kullanılacağıın belirlenmemesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesine,

- Aynı konudaki kamu hizmetinin yürütülmesinde yetki kullanan merkezi yönetime dahil kamu idaresi ve görevlilerinin yetki paylaşmasına rağmen sorumluluk taşımaması ve kamu idareleri arasında yetki kullanımı konusunda yerel yönetimler aleyhine eşitsizlik oluşturması nedeniyle Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine,

- Yapılan düzenleme imzaladığımız Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz maddelerine aykırı hüküm içerdiğinden Anayasanın 90. maddesine,

- Yerel yönetimlere özel kanunla verilen yetkilerin özgürce kullanılmasına engel olarak idari ve mali özerkliğin sınırlandırılması ve vesayet denetiminin amacı dışında kullanılmasına yol açması nedeniyle Anayasanın 123 ve 127. maddelerine,

Aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 7033 sayılı ‘Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki ‘Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idarelerinin teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemi kurma taleplerini değerlendirmek ve uygun olanlarını Bakanlar Kurulunun iznine sunmak’ ibareleri Anayasa’nın 2., 10., 90., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekir.

a) (f) bendinin Anayasaya Aykırılığı:

Yasayla yapılan düzenleme ‘f) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri tarafından yaptırılacak teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak’ şeklindedir. Yapılan düzenleme il özel idareleri, belediyeleri dahil bütün kamu idarelerini kapsayacak şekilde hazırlanacak proje ve şartnamelerini incelemek veya inceletmek ve onaylamak görevi Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü’ne verilmektedir. Başta bütün proje ve şartnamelerin tek bir merkezden kontrol edilerek kontrol edilmesi gibi hoş görünse de aslında yapılan düzenleme yetki ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiş yerel yönetimlerin karar alma uygulama konusundaki idari özerkliklerini sınırlamaktadır. Yerel düzeyde ve yerel özellikler dikkate alınarak hazırlanan projelerin neye ve hangi özelliklere göre ve hangi sürelerde inceleneceği veya incelettirileceği ve onaylanacağı belli değildir. Gelen taleplerin onaylanmaması durumunda ne olacağı da belli değildir. Bu şekilde merkezi yönetim yasa yapma ve yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimini amacı dışında ve yerel yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlayacak şekilde kötü amaçlı kullanmış olmaktadır. Oysa devlet yönetiminde yönetim seviyeleri arasında yetki ve sorumluluk paylaşımı görev ayrılığına ve yerel yönetimlerin kendilerine yasalarla tanınan sınırlar içinde başka bir kamu idaresinin müdahalesi olmadan özgürce karar almaları ve uygulayabilmeleri anlamına gelen idari özerkliklerinin sınırlandırılmaması gerekir. Merkezi yönetim kural ve standart koyabilir ve bunların uygulanıp uygulanmadığını denetleyebilir. Oysa bu denetim karar alma ve uygulama sürecinde yerel yönetimlerin idari özerkliklerini sınırlamaması gerekir. Diğer türlü yetki paylaşımı ve bunun sonucu da sorumluluk paylaşımını getirir. Oysa düzenleme sadece yetki paylaşımı getirmekte sorumluluk paylaşılmamaktadır. Yetkinin hangi sürede ve hangi koşullarla kullanılacağı belirlenmemesi yerel yönetimlerin ve yöneticilerinin hesap verme sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Aynı konuda birden fazla kamu idaresine yetki verilmesi görev çatışması ve hangi görevlerin hangi kamu idarelerince yürütüleceği konusunda belirsizlik oluşturmaktadır. Hukuk devletinin temel ilkesi yetki ve sorumlulukların yasal düzenlemeyle hukuki belirsizlik oluşturmayacak şekilde açıkça tanımlanmasına bağlıdır. Yapılan düzenleme ile Altyapı

Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne sınırları belirli olmayan ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giren konularda yetkiler verilerek idari özerklikleri ve hesap verme sorumlulukları zayıflatılmaktadır.

Bu şekilde sınırları belirtilmeden toptan Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına müdahale edilerek idari özerkliklerinin sınırlandırılması:

- Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'ne verilen Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri tarafından yaptırılacak teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak şeklindeki yetkilerin ne sürede ve nasıl kullanılacağına belirlenmemesi nedeniyle Anayasanın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesine,

- Aynı konudaki kamu hizmetinin yürütülmesinde yetki kullanan merkezi yönetime dahil kamu idaresi ve görevlilerinin yetki paylaşımına rağmen sorumluluk taşımaması ve kamu idareleri arasında yetki kullanımını konusunda yerel yönetimler aleyhine eşitsizlik oluşturması nedeniyle Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine,

- Yapılan düzenleme imzaladığımız Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onay verdiğimiz maddelerine aykırı hüküm içerdiğinden Anayasanın 90. maddesine,

- Yerel yönetimlere özel kanunla verilen yetkilerin özgürce kullanılmasına engel olarak idari ve mali özerkliğin sınırlandırılması ve vesayet denetiminin amacı dışında kullanılmasına yol açması nedeniyle Anayasanın 123. ve 127. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 7033 sayılı 'Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 84'üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendindeki 'Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri tarafından yaptırılacak teleferik, finiküler, monoray, metro ve şehir içi raylı ulaşım sistemlerinin proje ve şartnamelerini incelemek veya incelettirmek ve onaylamak' ibareleri Anayasa'nın 2., 10., 90., 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekir.

7) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 85. maddesi ile değiştirilen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenen '50'den az', 15. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen '50'den az' ibaresinin, 30. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendinde düzenlenen '50'den az' ibarelerinin Anayasaya Aykırılığı

İptali talep edilen düzenleme, 6331 sayılı kanunda yer alan alt sınır olarak belirlenen '10'dan az' ibarelerini yükseltmekte böylelikle Kanunda öngörülen tedbir niteliğindeki güvenceleri ortadan kaldırmaktadır. Yapılan değişikliğin anayasaya aykırılığını mevcut 6331 sayılı kanun ile bütüncül olarak değerlendirmek gerekir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile çalışma hayatını etkileyen koşullar, uygulamada karşılaşılan sorunlar, koruyucu ve önleyici hizmetler ve Avrupa Birliği ile Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uyum sağlama zorunluluğu hedeflenmiştir. Tasarı olarak sunulan kanunun yasalaşması sürecinde gerek Komisyon çalışmaları gerek Genel Kurul aşamasında iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleme konusunda düzenlemelerin yetersizliği Cumhuriyet Halk Partili üyelerce eleştirilmiştir.

6331 sayılı Kanun, iş sağlığı kavramını kullanan, hazırlanışından itibaren sorunlu, sadece kağıt üzerinde kalan ve AB Uyum Sürecini destekleyeceği düşünülen mecburi bir adım olarak yürürlüğe girmiştir. Kanun, işçi sağlığını ve güvenliğini önemsemekten uzak olup, işçilerin meslek hastalıklardan korunması ve yaşam risklerine ilişkin güvencelerin yürürlük tarihleri sürekli ertelenmektedir.

İptali talep edilen maddedeki düzenlemelerden ilki; 6331 sayılı Kanunun birinci fıkrasının a bendinde yapılan değişikliktir. Bu değişiklik ile mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işverenin, belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 10'dan az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilir şeklindeki düzenlemesi 50'den az çalışan olarak değiştirmektedir. Dolayısıyla, iptali talep edilen düzenleme ile işverenin mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili sorumluluğu 50'den az işçi bakımından daha güvencesiz ve korumasız olacaktır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında alınması gereken sağlık raporları işyeri hekiminden alınmaktadır. İptali talep edilen maddedeki düzenlemelerden ikincisi; 10'dan az çalışanı bulunan ve az tehlikeli işyerleri için ise kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabileceğine ilişkin düzenleme 50'den az çalışan olarak genişletilmiştir. Böylelikle 50'den az çalışanın olduğu işyerleri bakımından 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında alınması gereken sağlık raporları işyeri hekimi yerine aile hekiminden alınabilecektir.

İptali talep edilen maddedeki düzenlemelerden üçüncüsü; iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili olarak; 10'dan az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin üstlenilmesine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye ilişkin hususlara dair usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe bırakan düzenlemedeki sayının 50'ye yükseltilmesidir. Bir başka deyişle 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin üstlenilmesine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye ilişkin hususlar Bakanlığın yani idarenin takdirine bırakılmıştır.

İptali talep edilen bu üç düzenleme 6331 sayılı Kanunun farklı maddelerinde düzenlenmiş olmakla birlikte, düzenlemelerin niteliği değerlendirildiğinde birbiri ile ilintilidir. Her üç düzenleme de az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerindeki çalışan işçi sayısında yükseltme yapmakta, işverenleri korurken iş cinayetlerine kurban edilen yurttaşlarımızı yok saymaktadır. Düzenlemenin işçiler bakımından yaratacağı sonucu gene kamunun açıkladığı işyerleri sayısını değerlendirdiğimizde yorumlamak oldukça can acıtıcıdır. Çalışma Bakanlığı istatistiklerinde iş kazaları, işyeri büyüklüğüne göre sınıflandırılmaktadır. Bu istatistiklere göre iş kazalarının en yoğun olduğu işyeri büyüklüğü 10-50 işçi çalıştıran işyerleridir. Sosyal Güvenlik Kurumu

İstatistiklerine göre ise de 50'den az işçi çalıştıran işyeri sayısı 1 milyon 24'tür. Bu sayılar iptali talep edilen düzenlemelerdeki sayının 50 çalışana yükseltilmesiyle yaratılan güvencesizliği görünür kılmaya bakımından önemlidir. Değişiklikten önceki düzenlemede 10'dan az çalışanın bulunması esas alınmışken iptali talep edilen düzenlemeler ile bu sayı 50'ye yükseltilmiştir. İptali talep edilen değişikliğin yasalaştığı Haziran ayında 164 işçi yaşamını kaybetmiş ve 2017 yılının ilk altı ayında ise 906 işçi iş kazaları neticesinde yaşamını yitirmiştir. İş kazalarının sonuçlarının insan canı olduğu unutulurken, işçi güvenliğini sağlamak ve meslek hastalıklarını önlemek görevini yerine getirmek yerine bu sorumluluğu azaltmak kabul edilemez.

Mevcut 6331 sayılı yasa düzenlendiği andan itibaren işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili maddeler içermesine rağmen bir iyileşme yaşanmamıştır. İş kazalarında 2012 yılında en az 878 işçi, 2013 yılında en az 1235 işçi, 2014 yılında en az 1886 işçi, 2015 yılında en az 1730 işçi, 2016 yılında en az 1970 işçi, 2017 yılının ilk yedi ayında ise en az 1119 işçi yaşamını kaybetmiştir. Görüldüğü üzere tespit edilebildiği kadarıyla iş kazalarında yaşamını yitiren işçi sayısı 6331 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği andan itibaren azalmak yerine artmıştır. Kurumsal yapının yetersizliği, yasal güvencelerin eksikliği, örgütlenme/sendikalaşma haklarının engellenmesi iş güvenliği ve meslek hastalıklarının en temel sorun alanıdır. İş kazalarında ve meslek hastalıklarına neden olan sorunlar bütüncül ele alınmalıdır. Taşeronlaşma ve kayıt dışı istihdama dair çözüm üretilememişken yasal düzenlemelerin sınırları ve kapsamı genişletilerek yapılan değişikliklerin çözüme katkı vermeyeceği açıktır.

İş kazalarının önlenmesinde işçilerin bilgilendirilmesi kadar işverenin eğitilmesi ve sorumluluklarının açık şekilde düzenlenerek yaptırma bağlanması, ve bu sorumlulukların ifasının düzenli takip edilmesi önem taşımaktadır. Güvenlikli işyerinin oluşturulması, sağlıklı çalışma ortamının oluşturulması devletin de sorumluluğudur. 6331 sayılı yasanın hazırlanması sürecinde partimiz denetim ve caydırıcılık hususlarındaki düzenlemelerin işlevsel olmadığı konusunda dönemin çoğunlukçu yönetimini uyarmıştır. Avrupa Birliği ve Uyum Komisyonuna partimizce sunulan karşı oy yazımızda 'Denetimin ve caydırıcılığın yetersizliği iş güvenliği sorunlarının büyümesinin diğer bir nedenidir. 50 işçi üzerindeki iş yerlerini kapsayan yürürlükteki düzenlemenin dahi ciddi bir denetim sorunu yarattığı düşünüldüğünde, yeni tasarının bu kapsamı 10 işçinin üzerindeki iş yerlerine genişletmesinin getireceği ek denetimsizlik sorunlarıyla başa çıkılması daha zor olacaktır' görüşü paylaşılmıştır. Denetimin yapılacağına 6331 sayılı yasadaki önceki düzenlemelerde sadece kağıt üzerinde kaldığına vurgu yapılarak sayının 10 çalışan olarak belirlenmesiyle uygun denetim sisteminin gerektiği vurgulanmıştır. Ancak herhangi bir denetim sistemi uygulamaya konulmamış, ve sayının 10 çalışana düşürülmesi tamamen kağıt üzerinde kalmıştır. Bir başka deyişle devlet sorumluluğunu yasaya rağmen yerine getirmezken şimdi bu çalışanları tamamen güvencesiz bırakmaktadır.

İşçi sağlığı ve güvenliği konusu gerek Avrupa Birliği uyum sürecinde gerek iş kanununda yapılan değişikliklerin sonucu olarak etkin şekilde düzenlenmesi gereken bir alandır. Bu konu defaten yargının incelemesine de konu olmuştur. 4857 sayılı İK Kanunu'nun 78. Maddesi uyarınca yayımlanması gereken 'İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü' yönetmelik biçiminde yayımlandığı ve AB Direktifinin çevirisinden ibaret olduğu için dava konusu edilmiş ve Danıştay tarafından 2004 yılında iptal edilmiştir. Aynı metin tüzük olarak Danıştay'a sunulmuş olsa da Danıştay 2016 yılında soyut ve genel direktiflerin çevirisi olduğu değerlendirmesini yaparak somut, içeriği belli ve etkin kurallar halinde düzenlenmediği, doğrudan uygulama gücü bulunmayan bir biçimde ifadelendirildiği, zorunlu temel ilkeleri ve yeterince koruyucu hükümleri içermediği, herkesin farklı yorumlayacağı bir biçimde düzenlendiği gerekçeleriyle iade etmiştir. Yine iptali talep edilen düzenlemeler ile ilgili bir diğer konu olan işyeri hekimliğine ilişkin yönetmelik de Türk Tabipler Birliği tarafından dava

edilmiş ve yönetmeliği birçok maddesi 2004 ve 2006 yıllarında Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Yine TMMOB tarafından dava edilen ‘İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’ de 2006 yılında Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Bu yönetmeliklerin iptali sonrasında yasamanın yargı kararlarına uymaması bakımından önemlidir. Tüzük ve yönetmelik ile düzenlenmesi gereken bu alanlar yargının iptal kararlarının ardından 5763 sayılı ‘torba yasa’ya eklenmiş ve yasalaştırılmıştır. 2009 yılında hazırlanan ‘İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik’ yürürlüğe girse de TMMOB ve TTB tarafından açılan davalar neticesinde Danıştay tarafından durdurulmuştur.

Anayasamız uyarınca Devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak ile kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak bulunmaktadır. Ayrıca ‘Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı’ başlıklı 17. maddesinde herkesin yaşam hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. ‘Çalışanların’ herkes kavramına dahil olduğuna şüphe yoktur. İptali talep edilen düzenlemeler çalışanların iş güvenliğini, meslek hastalıklarından korunmasını ortadan kaldırır niteliktedir. 50’den az çalışanın bulunduğu yerler bakımından gerek işverenin mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulmasıyla ilgili sorumluluğu gerek kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabilmesinin sağlanması gerek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin üstlenilmesine ilişkin eğitim programları, eğitimin süresi ve eğiticilerin nitelikleri ile görevlendirmeye ilişkin hususların belirlenmesine dair güvencelerin kaldırılmasıdır. Tüm bu güvenceler çalışanların yaşamlarının korunması içindir. 10-50 çalışan arasında en çok yaralanmanın, ölümün olduğu resmi kaynaklarda dahi yer alırken bu güvenceleri sağlamak yerine güvencesizliği genişletmek çalışanların yaşam hakkı, sağlık hakkı, çalışma özgürlüğü gibi temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal engeldir. Anayasamızın 5. ve 17. maddelerinde düzenlenen; çalışanların refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak ile temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal engelleri kaldırmakla; çalışanların yaşamlarını korumakla yükümlülüklerine aykırılık teşkil eder.

Anayasamızın ‘herkes’ ibaresini kullanarak sağladığı bu güvencelerin yanı sıra hakkın öznesi olarak sadece çalışanları belirleyerek yaptığı bir diğer düzenleme de 49. maddede yer almaktadır. Çalışma hakkı ve ödevi başlıklı 49. madde uyarınca Devlet, çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemek zorundadır. İptali talep edilen düzenlemeler çalışanları korumak amacıyla mevzuatımızda olan düzenlemeleri daha az işyerini ve daha az çalışanı kapsayacak şekilde değiştirmektedir. 10’dan az çalışanı kapsar şekilde düzenlemelerin kalması halinde daha çok işçi bu güvencelerden yararlanacaktır, yaşanan iş cinayetlerinin önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Dolayısıyla bu kadar büyük sayıda işyerinin yasanın amacı ve kapsamı dışına çıkarılması kabul edilemez. Özellikle yasanın çıkarıldığı 2012 yılından bugüne kadar iş cinayetlerinin giderek arttığı ve yasanın yaptırımlarının dahi yetersiz olarak değerlendirildiği bir dönemde bu yasanın uygulanamaz hale getirilmesi kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında değerlendirilemez. Örneğin, eğer 50’den az işçi çalıştırılan işyerleri için işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma yükümlülüğüyle, işe başlamadan önce alınması gereken sağlık raporlarının yetkili hastanelerden alınması uygulaması kaldırılırsa, bu durumda işyerleri daha da korumasız hale gelecektir. Özellikle denetimlerin sistematik yapılamadığı ülkemizde bu düzenlemenin yapılması demek zaten kötü olan iş sağlığı ve güvenliğini fiilen yok etmek demektir. Yukarıda da ayrıntılı aktarıldığı üzere çalışanların meslek hastalıklarından korunmasının ve iş kazalarında yaşamlarını kaybetmesi anlamına gelen düzenlemeler devletin

anayasal olarak çalışanları korumak sorumluluğu ile çelişmektedir, bu sebeple Anayasanın 49. maddesine de aykırılık teşkil eder.

Açıklanan tüm bu sebeplerle iptali talep edilen düzenleme Anayasa'nın 5., 17. ve 49. maddelerine aykırılık teşkil etmektedir ve iptali gerekir.

8) 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 86. maddesinin Anayasaya Aykırılığı

İptali talep edilen düzenleme ile az tehlikeli ve 50'den az işçi çalıştıran işyerleri ile kamu kurum ve kuruluşları için 6331 sayılı yasanın uygulama tarihi bir kez daha ötelenmektedir. Anılan yasanın uygulanma tarihi, 1 Temmuz 2016 tarihi olarak belirlenmişti. Yasanın zorunlu olarak uygulanması yerine 7 Eylül 2016 tarihinde yayımlanan 6745 Sayılı Kanun ile yürürlük tarihi 01.07.2017 tarihine ertelenmişti. İptali talep edilen iş bu düzenleme ile de kamu kurum ve kuruluşları ile 50'den az işçi çalıştırılan az tehlikeli işyerleri için öngörülen zorunlulukların giderilmesi sorumluluğu 2020 tarihine kadar ertelenmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması zorunludur. Kanun koyucu, Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapma yetkisine sahip olup, düzenlemenin kamu yararına, başka bir anlatımla ülke koşullarına uygun olup olmadığının belirlenerek takdir edilmesi kanun koyucuya aittir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde, kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil, incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenebilir (29.3.2017 Tarihli, E: 2016/168, K:2017/82 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı). İptali talep edilen düzenlemede, maddenin amacı açıkça yazılmamıştır. Düzenlemenin amacının açıkça yazılmadığı bu gibi düzenlemelerde kamu yararı amacı daha da önem taşımaktadır. İptali talep edilen düzenlemede kamu yararı gözetilmemiştir. Nitekim çalışanlar bakımından sağlanan güvencelerin yürürlük tarihinin çalışanlar aleyhine değiştirilmesinde kamu yararı bulunmamaktadır. İptali talep edilen düzenleme, çalışanlar bakımından güvencesizliğe yol açan, işverenlerin sorumluluklarını yerine getirmesini engelleyen niteliktedir. Mevcut güvencelerin kapsamı, çalışan sayısını yükseltilmesi ile daraltmışken yürürlük tarihlerinin bir kez daha ertelenmesinde kamu yararı bulunmamaktadır. Bu sebeple Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık teşkil eder, iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin desteklenmesi konularının dışında birçok alanda düzenleme yapılmıştır. Bunlar gerek tasarının görüşüldüğü esas komisyonun uzmalık alanına girmeyen konular olması gerek son dakika önermeleri ile getirilip yeterince değerlendirilmeden, kamu

yararı gözetilmeden ve anayasaya aykırı olarak yapılan düzenlemelerdir. Kanunun 1. Maddesiyle yürürlükten kaldırılan Hafta tatili güvencesi, 17. Maddesiyle yaratılan Bakanlar Kurulu veya yasama organı üyeliği yapan emekli öğretim üyelerine ayrıcalık, 18. Maddesiyle 2547 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 38 ile araştırma görevlilerinin istihadamında yaratılan belirsizlik ve güvencesizlik, 27. maddesiyle 3093 sayılı Kanunun 4. Maddesine kamu yararına aykırı olarak eklenen fıkralar, 37. maddesiyle 4046 sayılı Kanuna Eklenen Geçici 28. Madde ile kamu yararına aykırı olarak kaldırılan rücu düzenlemesi, uluslararası hukuka da aykırılık taşıyan nitelikte belirsiz şekilde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de değişiklik yapan 84. Madde ile çalışanlar bakımından iş sağlığı ve güvenliğini ortadan kaldıran nitelikteki 85. ve 86. Madde düzenlemeleri yer almaktadır. Bu düzenlemelerin tamamı kamu yararına aykırı olan, telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açacak niteliktedir. Bu sebeple bu düzenlemenin iptal davası sonuçlanana kadar yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

Öte yandan, Anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasaya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükmün iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

1 Temmuz 2017 tarihli ve 30111 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 18.06.2017 tarihli ve 7033 sayılı ‘Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un

1) 1. Maddesinin Anayasa’nın 50. maddesine,

2) 17. Maddesinin Anayasa’nın 10. maddesine,

3) 18. maddesi ile 2547 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 38 de bulunan ‘50 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında’ ibaresinin Anayasa’nın 70., 130. ve 131. maddelerine; ‘en fazla %20’si’ ibaresinin Anayasa’nın 10. ve 70. maddelerine; ‘performansa dayalı kriterler’ ibaresinin Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine,

4) 27. maddesiyle 4/12/1984 tarihli ve 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanununun 4. maddesine eklenen (6), (7), (8) ve (9) bentlerinin Anayasa’nın 2. maddesine,

5) 37. maddesiyle 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna Eklenen Geçici 28. maddenin Anayasa’nın 2. ve 129. maddelerine,

6) 84’üncü maddesiyle değiştirilen 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnemenin 15. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki ‘Devletçe’ ibaresi, (ç) bendindeki ‘Kamu

Esas Sayısı : 2017/156

Karar Sayısı : 2019/37

kurum ve/veya kuruluşları' ibareleri, (d), (e) ve (f) bentlerinin Anayasa'nın 2., 10., 90., 123. ve 127. maddelerine,

7) 85. maddesi ile değiştirilen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenen '50'den az', 15. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen '50'den az' ibaresinin, 30. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendinde düzenlenen '50'den az' ibarelerinin Anayasa'nın 5., 17. ve 49. maddelerine,

8) 86. maddesinin Anayasa'nın 2. maddesine,

aykırı olduğundan iptaline ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”